

تعیین رابطه‌ی سرمایه اجتماعی و خلاقیت دانشجویان پسر تربیت بدنی

دانشگاه فرهنگیان شهید بهشتی مشهد

علی دهقان سیرزاد^۱، محمد حسین بهشتی^۲، فریبرز رضانی^۳، مرتضی قالیباف طوسی نژاد^۴

^۱ دانشجوی معلم، گروه تربیت بدنی، دانشگاه فرهنگیان

^۲ دانشجوی معلم، گروه تربیت بدنی، دانشگاه فرهنگیان

^۳ استادیار، گروه تربیت بدنی، دانشگاه فرهنگیان

^۴ استادیار، گروه تربیت بدنی، دانشگاه فرهنگیان، (نویسنده مسئول: morteza.toosi@gmail.com)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تعیین رابطه بین سرمایه اجتماعی با خلاقیت در بین دانشجویان پسر تربیت بدنی دانشگاه شهید بهشتی مشهد است. پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی بوده و جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجویان تربیت بدنی پسر دانشگاه شهید بهشتی مشهد تشکیل می‌دهند که ۸۴ نفر از آنها با استفاده از نمونه گیری تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌های پژوهش با استفاده از پرسشنامه ۶۰ سوالی خلاقیت عابدی و پرسشنامه ۲۸ سوالی سرمایه اجتماعی ناهاپیت و گوشال جمع آوری گردید و با استفاده از روش آماری ضریب همبستگی اسپیرمن یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد میزان همبستگی بین سرمایه اجتماعی و خلاقیت با سطح معنا داری ۰/۰۱ در مجموع ۰/۶۸ و در دانشجویان تربیت بدنی ورودی ۹۸، ۹۹ و ۱۴۰۰ به ترتیب ۰/۶۴، ۰/۷۱ و ۰/۷۵ بود. نتایج پژوهش صورت گرفته نشان داد هرچه دانشجویان معلمان سابقه بیشتری در دانشگاه پیدا می‌کنند از میزان خلاقیت آنها کاسته می‌شود و دانشگاه می‌تواند با تاکید بر ارزش‌ها و باورهای موجود در آموزش و پرورش و همسو نمودن اهداف فردی و سازمانی به افزایش خلاقیت دانشجویان کمک نماید و برنامه‌ریزان نیز نمی‌توانند ساختار و معیار افزایش خلاقیت دانشجویان معلمان را بدون توجه به فرهنگ آموزش و پرورش پایه ریزی نمایند لذا در صورتیکه مدیران نسبت به تقویت سرمایه اجتماعی اقدام نمایند، می‌توانند ضمن تقویت خلاقیت دانشجویان بستر مناسبی را جهت انتقال این روحیه در میان دانش‌آموزان نیز بوجود آورند.

کلید واژه‌ها: سرمایه اجتماعی، خلاقیت، دانشجویان معلمان، دانشگاه فرهنگیان.

مقدمه

دانشگاه‌ها به دنبال تربیت دانشجویان و فارغ التحصیلانی خلاق به‌همراه کارایی بالا و به دنبال مزیت رقابتی و حفظ آن هستند (Sözbilir, ۲۰۱۸). سرمایه اجتماعی نیز در سازمان‌ها در کنار سرمایه فیزیکی، اقتصادی، انسانی، فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی بسیار مورد توجه می‌باشد. سرمایه اجتماعی بستر بسیار مناسبی را برای بهره‌مندی از سرمایه‌های دیگر سازمانی در پرتوی این سرمایه را امکان‌پذیر می‌کند و همین نکته به اهمیت این سرمایه در سازمان اشاره دارد (موسوی خامنه et al., ۲۰۱۶). سرمایه اجتماعی را می‌توان در کنار سرمایه‌های اقتصادی و انسانی، بخشی از ثروت ملی به حساب آورد که بستر مناسبی برای بهره‌برداری از سرمایه انسانی و فیزیکی بوده و راهی برای نیل به موفقیت قلمداد می‌شود. بدون سرمایه اجتماعی، هیچ اجتماعی به هیچ سرمایه‌ای نمی‌رسد، به طوری که بسیاری از گروه‌ها، سازمان‌ها و جوامع انسانی، بدون سرمایه اقتصادی و صرفاً با تکیه بر سرمایه انسانی و اجتماعی توانسته‌اند به موفقیت دست یابند، اما هیچ مجموعه انسانی، بدون سرمایه اجتماعی نمی‌تواند اقدامات مفید و هدفمندی انجام دهد. از سوی دیگر، سرمایه اجتماعی به زندگی فرد، معنی و مفهوم می‌بخشد و زندگی را ساده‌تر و لذت بخش‌تر می‌کند (غزاله کلالی & آرزو فیض، ۱۳۹۵). سرمایه اجتماعی، به طور عمده مبتنی بر عوامل فرهنگی و اجتماعی است و شناسایی آن به عنوان نوعی سرمایه چه در سطح مدیریت کلان توسعه کشورها و چه در سطح مدیریت سازمان‌ها و بنگاه‌ها می‌تواند شناخت جدی را از سیستم‌های اقتصادی-اجتماعی ایجاد و مدیران را در هدایت بهتر سیستم‌ها یاری کند. سازمان‌ها تا زمانی که برای بقا تلاش می‌کنند و خود را نیازمند حضور در عرصه ملی و جهانی می‌دانند، باید اصل بهبود مستمر را سرلوحه‌ی فعالیت خود قرار دهند. این اصل، حاصل نمی‌شود، مگر اینکه زمینه‌ی دستیابی به ارتقای سرمایه اجتماعی امکان‌پذیر باشد. بنابراین برای رشد و توسعه که پیش نیاز اساسی آن بهبود عملکرد سازمان هاست، باید متغیرهای سرمایه اجتماعی شناخته شود و به بهترین نحو ممکن مورد بهره‌برداری قرار گیرد (Rahimi et al., ۲۰۲۱). یکی از مباحث مهم و تأثیرگذار در هر سازمانی خلاقیت کارکنان است. خلاقیت، رفتاری است برای پذیرش تغییر و آمادگی کارکنان برای ایفای نقش از طریق استفاده از ایده‌ها و فرصت‌ها (Elrhaman & Ghoneimy, ۲۰۱۸). وجود سرمایه اجتماعی در سازمان‌ها باعث می‌شود که فرهنگ کارگروهی در میان اعضای سازمان رواج پیدا کند و کارکنان به سمت خلاقیت سوق داده شوند، زیرا خلاقیت نیازمند تلاش دسته جمعی همه‌ی افراد و واحدهای درون سازمان است و سرمایه اجتماعی سازمان نیز از طریق تسهیل کنش جمعی به خلق خلاقیت در سازمان کمک می‌کند. بنابراین، یکی از عوامل مهم برای ایجاد ارتباطات مؤثر بین افراد و در نتیجه، تقویت خلاقیت و نوآوری در سازمان‌ها، سرمایه اجتماعی است (Moazen Jamshidi & Haghparast Kenarsari, ۲۰۲۱). مسأله‌ای که عده‌ای از مدیران در سال‌های اخیر با آن روبه‌رو هستند، چگونگی استفاده از استعدادها و توانایی‌های بالقوه افراد است تا خلاقیت‌های

سازمانی را تسریع نمایند. برای نیل به این هدف مدیران و کارکنان سازمان‌ها می‌توانند با آگاهی از میزان خلاقیت و تقویت آن از حداکثر توانمندی‌های فکری، ذهنی و عقلی خود در جهت پویا کردن سازمان بهره‌گرفته و از طریق ایجاد، پرورش و کاربردی نمودن خلاقیت، روحیه‌ی جسارت علمی، انتقادگری و انتقادپذیری را در تک‌تک اعضای سازمان تقویت کنند (Emami & Nazem, ۲۰۱۷). لذا ضرورت دارد که جهت تقویت خلاقیت در میان دانشجو معلمان بدانیم که میان سرمایه اجتماعی و میزان خلاقیت ارتباطی وجود دارد تا با استفاده از افزایش میزان سرمایه اجتماعی در میان دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان بتوانیم میزان خلاقیت آنها را افزایش داده و باعث پیشرفت هرچه بهتر شدن و بهبود وضعیت سیستم آموزش و پرورش گردد.

رحیمی و همکاران در سال ۱۴۰۰ به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با خلاقیت و کارآیی سازمانی در بین کتابداران کتابخانه‌های عمومی، پرداخت و به این نتیجه رسید که تقویت سرمایه اجتماعی به طور مستقیم منجر به بهبود خلاقیت سازمانی و کارآیی سازمانی در کتابخانه‌های عمومی استان کرمانشاه می‌شود. سوزبیلیر^۱ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان تعامل بین سرمایه اجتماعی، خلاقیت و کارآیی در سازمانها، داده‌های مربوط به سرمایه اجتماعی، خلاقیت و کارآیی سازمانی را با استفاده از پرسشنامه‌ای که در میان ۱۹۱ مدیر آژانس کاری ترکیه توزیع شده بود، گردآوری کرد. نتایج نشان داد که برخی از سازمان‌ها بیان می‌کنند که سرمایه اجتماعی موجب همکاری‌های خلاقانه در میان کارکنان سازمان‌ها می‌گردد. لیو^۲ (۲۰۱۳) در پژوهشی به رابطه بین سرمایه اجتماعی و خلاقیت کارکنان پرداخت و به این نتیجه رسید که رابطه معناداری بین سرمایه اجتماعی و خلاقیت وجود دارد و همچنین کیفیت روابط و روابط شبکه‌ای نقش واسطه‌ای بین تعامل اجتماعی و خلاقیت سازمانی ایفا می‌کنند. چنچ^۳ در پژوهشی نشان داد سرمایه اجتماعی به طور معناداری بر خلاقیت تیم‌ها از طریق ترکیب دانش اثرگذار است (Emami & Nazem, ۲۰۱۷).

1- Sozibilir

2- Liu

3- Cheng

از دیدگاه ناهاپیت و گوشال^۴ (۱۹۹۸) مهم‌ترین ابعاد سرمایه اجتماعی، شامل سه بعد شناختی^۵، ارتباطی^۶ و ساختاری^۷ است (زارع، ۱۳۹۰) یکی از پیامدهای سرمایه اجتماعی، خلاقیت سازمانی می‌باشد. لیو (۲۰۱۳) استدلال می‌کند که سرمایه اجتماعی تسهیل‌کننده مهم خلاقیت است. براساس نظریه تورنس^۸ خلاقیت دارای چهار بعد سیالیت^۹، ابتکار^{۱۰}، انعطاف‌پذیری^{۱۱}، و بسط^{۱۲} است (Zirak et al., ۲۰۱۹). دانشگاه یکی از ارگان‌های مهم در جامعه تلقی می‌شود و می‌توان گفت که دانشگاه مغز متفکر جامعه محسوب می‌شود. حضور پررنگ و خلاق دانشجویان می‌تواند زمینه را برای درخشش بیشتر دانشگاه‌ها در سطح جامعه و در نهایت ارتقای اطلاعات و دانش اعضای جامعه فراهم آورد، بنابراین، دانشجویان می‌توانند از طریق ارتقای سرمایه‌های اجتماعی در بین خود به بالاترین میزان خلاقیت دست یابند، چراکه تقویت روحیه خلاقیت و نوآوری در بین دانشجویان زمینه‌ساز ارائه خدمات جدید و مفید به جامعه گردد. هدف از انجام این پژوهش تعیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و خلاقیت دانشجویان تربیت بدنی پسر دانشگاه شهید بهشتی مشهد است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بوده است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجو معلمان تربیت بدنی دانشگاه شهید بهشتی مشهد در مقطع کارشناسی پیوسته تشکیل می‌دهند که شامل سه ورودی ۹۸،۹۹ و ۱۴۰۰ هستند. تعداد ۸۴ نفر از دانشجویان، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای تدوین مبانی نظری از روش کتابخانه‌ای استفاده شد و داده‌ها با استفاده از پرسشنامه ۲۸ سوالی سرمایه اجتماعی ناهاپیت و گوشال و پرسشنامه ۶۰ سوالی خلاقیت عابدی که چهار شاخص انعطاف، ابتکار، بسط و سیالی را مورد بررسی قرار می‌داد، جمع‌آوری شد. روایی پرسشنامه سرمایه

4- Nahapit & Gooshal

5- cognitive

6- relational

7- structural

8- Torrance

9- rigidity

10- innovation

11- flexibility

12- extension

اجتماعی ناهایت و گوشال با استفاده از نظرات اساتید راهنما و مشاور، خوب ارزیابی و تایید شده است همچنین پایایی آن نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ محاسبه گردید. آلفای این پرسشنامه ۰/۹۳ بدست آمد که نشان دهنده پایایی قابل قبول این پرسشنامه می باشد. عابدی روایی این پرسشنامه را با شیوهی تحلیل عامل و همبستگی با آزمون‌های مشابه (تورنس) محاسبه کرد. ضریب همبستگی بین نمره کل آزمون تورنس و نمره کل آزمون معادل ۰/۴۶ به دست آمد(عابدی، ۱۳۷۲). پایایی آن را با بازآزمایی و آلفای کرونباخ گزارش محاسبه شده است. ضریب پایایی بخش های سیالی، ابتکار، انعطاف پذیری و بسط از طریق بازآزمایی در اجرای فرم اولیه این آزمون توسط عابدی به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۸۴، ۰/۸۰، ۰/۸۰ به دست آمد(عابدی، ۱۳۷۲). در اسپانیا از روش ضریب همسانی درونی آلفای کرونباخ برای محاسبه پایایی استفاده شد. این ضریب برای مؤلفه های خلاقیت به ترتیب سیالی ۰/۷، ابتکار ۰/۶۷، انعطاف پذیری ۰/۶۱ و بسط ۰/۶۱ گزارش کرده است(عابدی، ۱۳۷). همچنین در پژوهش های متعددی از جمله شهنی و همکاران(۱۳۸۴)، سهرابی و سهرابی(۱۳۸۱)، کفایت(۱۳۷۳)، و حقیقت(۱۳۷۷) روایی و پایایی این آزمون با استفاده از روش های تحلیل عامل و بازآزمایی و آلفای کرونباخ تأیید شده است.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش تعداد ۸۴ نفر از دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان شهید بهشتی مشهد مورد مطالعه قرار گرفتند که در جدول ۱ اطلاعات زمینه‌ای آنها آورده شده است.

جدول شماره ۱: یافته‌های زمینه‌ای پژوهش

فرآوانی	درصد فرآوانی
سن	۲۱ الی ۲۳
تحصیلات پدر	کارشناسی
تحصیلات مادر	سیکل
تاهل	مجرد
سال ورودی	۹۸
	۳۰
	۷۵٪
	۵۰٪
	۵۰٪
	۹۰٪
	۳۶٪

سال ورودی ۹۹	۲۸	٪۳۳
سال ورودی ۱۴۰۰	۲۶	٪۳۱

همان‌طور که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود، سن پاسخ دهندگان بین ۲۱ تا ۲۳ بود و میزان تحصیلات پدر آنها بالا دیپلم ۸۵ درصد و زیر دیپلم ۱۵ درصد و میزان تحصیلات مادر آنها بالای دیپلم ۱۵ درصد و زیر دیپلم ۸۵ درصد همچنین میزان تاهل آنها ۱۰ درصد می‌باشد. تعداد دانشجویان ورودی ۹۸، ۳۶ درصد ورودی ۹۹، ۳۳ درصد و ورودی ۱۴۰۰، ۳۱ درصد می‌باشند.

چنانچه در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف استاندارد میزان سرمایه اجتماعی و خلاقیت دانشجویان برای هر ورودی متفاوت می‌باشد.

جدول ۲: میانگین و انحراف استاندارد شاخص‌های سرمایه اجتماعی و خلاقیت

انحراف استاندارد خلاقیت	میانگین خلاقیت	انحراف استاندارد	میانگین سرمایه اجتماعی	
۴/۲۱	۱۸/۹۳	۱۵/۰۹	۸۹/۶۵	دانشجویان ورودی ۹۸
۵/۰۹	۲۰/۱۹	۱۶/۱۰	۹۰/۴۲	دانشجویان ورودی ۹۹
۴/۱۸	۲۰/۲۲	۱۷/۸۶	۹۶/۳۳	دانشجویان ورودی ۱۴۰۰

بطوریکه دانشجویان ورودی ۹۸ میانگین ۱۸/۹۳ و دانشجویان ورودی ۹۹ میانگین ۲۰/۱۹ و دانشجویان ۱۴۰۰ میانگین ۲۰/۲۲ را در خلاقیت و به ترتیب برای سرمایه اجتماعی دارای میانگین ۸۹/۶۵، ۹۰/۴۲، ۹۶/۳۳ هستند.

جهت اطمینان از نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش حاضر از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد، که نتیجه توزیع متغیرهای پژوهش در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: آزمون نرمال بودن داده‌های جمع آوری شده

متغیر	آماره Z کولموگروف اسمیرنوف	سطح معناداری
خلاقیت	۱/۰۶	۰/۰۵
سیالی	۱/۰۱	
ابتکار	۱/۲۱	
انعطاف پذیری	۱/۳۵	
بسط	۱/۰۴	
سرمایه اجتماعی	۰/۸۹	

همان طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود با سطح معناداری ۰/۰۵ در آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تمامی متغیرها بزرگ‌تر بوده لذا از آزمون ناپارامتریک اسفاده خواهد شد.

جهت تعیین میزان همبستگی سرمایه اجتماعی با میزان از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شد که در جدول ۴ مشاهده می‌شود.

جدول ۴: آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن

متغیر	ضریب همبستگی	ورودی ۹۸	ورودی ۹۹	ورودی ۱۴۰۰	سطح معناداری

۰/۰۱	۰/۷۵	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۶۸	سرمایه اجتماعی با خلاقیت
------	------	------	------	------	-----------------------------

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحلیل تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که سرمایه اجتماعی با خلاقیت دانشجو معلمان پسر تربیت بدنی دانشگاه فرهنگیان شهید بهشتی مشهد رابطه معناداری دارد به صورتی که اگر میزان سرمایه اجتماعی افزایش پیدا کند میزان خلاقیت نیز افزایش یافته و به همین ترتیب اگر سرمایه اجتماعی کاهش بیابد میزان خلاقیت دانشجویان نیز کاهش خواهد یافت. همچنین مشخص شد که متاسفانه هرچه دانشجو معلمان سابقه بیشتری در دانشگاه پیدا می‌کنند از میزان سرمایه اجتماعی و خلاقیت آنها کاسته می‌شود بنابراین دانشگاه می‌تواند با تاکید بر ارزش‌ها و باورهای موجود در آموزش و پرورش و همسو نمودن اهداف فردی و سازمانی به افزایش خلاقیت دانشجویان کمک نماید و برنامه‌ریزان نیز نمی‌توانند ساختار و معیار افزایش خلاقیت دانشجو معلمان را بدون توجه به فرهنگ آموزش و پرورش پایه ریزی نمایند لذا در صورتیکه مدیران نسبت به تقویت سرمایه اجتماعی اقدام نمایند، می‌توانند ضمن تقویت خلاقیت دانشجویان بستر مناسبی را جهت انتقال این روحیه در میان دانش‌آموزان نیز بوجود آورند.

فهرست منابع

- 1) Elrhaman, E. S. A. A., & Ghoneimy, A. G. H. (2018). Creativity in Work: An Educational Program for Improving Nurses` Productivity. *International Journal of Innovative Research and Development*.
 - 2) Emami, H., & Nazem, F. (2017). The relationship between employee creativity and organizational maturity with intellectual capital Vocational School Girls doctor Shariati Tehran. *The Journal of Modern Thoughts in Education*, 12(3), 95-83. https://jmte.riau.ac.ir/article_1137.html
 - 3) Moazen Jamshidi, M. H., & Haghparast Kenarsari, N. (2021). The Relationship between the Attachment Style of Journalists and Reporter of Sports Magazines with Job Engagement and Unproductive Presence: The Moderating Role of Social Capital. *Communication Management in Sport Media*, 9(1), 13-29. <https://doi.org/10.30473/jsm.2021.55319.1461>
 - 4) Rahimi, S., Soheil, F., & Sadeghian, S. (2021). The Relationship between Social Capital with Organization Creativity and Efficiency among Public Library Staff in Kermanshah. *Sciences and Techniques of Information Management*, 7(1), 99-120. <https://doi.org/10.22091/stim.2020.5652.1405>
 - 5) Sözbilir, F. (2018). The interaction between social capital, creativity and efficiency in organizations. *Thinking Skills and Creativity*, 27, 92-100. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.tsc.2017.12.006>
 - 6) Zirak, M., Tabatabaee, S. S., & Hoseini Dolatabadi, F. (2019). Association of Organizational Culture with Creativity of Employees Regarding the Intermediation of Social Capital . *Payavard-Salamt*, 12(5), 367-375. <http://payavard.tums.ac.ir/article-1-6605-fa.html>
- ۷) غزاله کلالی، م.، & آرزو فیض، ک. (۱۳۹۵). نقش سرمایه اجتماعی بر خلاقیت کارکنان پنجمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت با رویکرد علوم پژوهشی نوین/ <https://civilica.com/doc/577100/>
- ۸) موسوی خامنه، م.، کمالی، ا.، & عزیزی، س. (۲۰۱۶). تأثیر سرمایه اجتماعی سازمانی بر عملکرد

determine the relationship between social capital and creativity among the male students who are studying physical education at Shahid Beheshti University of Mashhad

Ali Dehghan Sirzar¹, Mohammad Hossein Beheshti², Fariborz Ramezani³, Morteza Ghalibaf Tousinejad⁴

¹ student teacher, physical education department, Farhangian University

² student teachers, Department of Physical Education, Farhangian University

³ Assistant Professor, Department of Physical Education, Farhangian University

⁴ Assistant Professor, Department of Physical Education, Farhangian University, (corresponding author: morteza.toosi@gmail.com)

Abstract

The aim of the research is that determine the relationship between social capital and creativity among the male students who are studying physical education at Shahid Beheshti University of Mashhad. The current research is a correlational description and the statistical population of this research is that all male who are physical education students of Shahid Beheshti University of Mashhad, 84 of whom were selected as a sample using random sampling. The research data collection tool was collected using Abedi's 60-question creativity questionnaire and Nahapit and Ghoshal's 28-question social capital questionnaire, and using the statistical method of Spearman's correlation coefficient, the findings of the present study showed the correlation between social capital and creativity with a significance level of 01. 0.68 in total and 0.64, 0.71 and 0.75 in 98, 99 and 1400 incoming physical education students, respectively. The results of the research showed that the more experience student teachers have in the university, the less their creativity is, and the university can help increase the creativity of students by emphasizing the values and beliefs in education and aligning individual and organizational goals. Also, they cannot establish the structure and criteria of increasing the creativity of students and teachers without paying attention to the culture of education. Therefore, if administrators take steps to strengthen social capital, they can create a suitable platform for the transfer of this spirit among students while strengthening the creativity of students.

Keywords: social capital, creativity, student teachers, Farhangian University